

Міністерство освіти і науки України
Інститут мистецтвознавства, фольклористики
та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України
Uniwersytet Rzeszowski
Wydział Muzyki
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут мистецтв

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 4

Рівне – 2018

Редакційна колегія:

- Сверлюк Я.В.**, доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту мистецтв РДГУ;
Олексюк О.М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв Київського університету ім. Бориса Грінченка;
Павелків Р.В., доктор психологічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік АН ВШ України, перший проректор Рівненського державного гуманітарного університету;
Пелех Ю.В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з **науково-педагогічної та навчально-методичної роботи**;
Вербець В.В., доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту соціології Рівненського державного гуманітарного університету;
Mirosław Dymon Dr. hab., prof. Uniwersytet Rzeszowski wydział muzyki;
Лісова С.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики професійної освіти Рівненського державного гуманітарного університету;
Малафік І.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної і соціальної педагогіки та управління освітою Рівненського державного гуманітарного університету;
Дем'янчук О.Н., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методики викладання мистецьких дисциплін Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка;
Потапчук Т.М., доктор педагогічних наук, професор, кафедра пісенно-хорової практики та постановки голосу Рівненського державного гуманітарного університету;
Шевчук С.І., кандидат філологічних наук, доцент кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва;
Цюлюпа С.Д., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Крижановська Т.І., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Сверлюк Л.І., кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра пісенно-хорової практики та постановки голосу Рівненського державного гуманітарного університету;
Буцяк В.І., кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра гри на музичних інструментах Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Прокопович Т.Ю., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Радковська Л.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Филипчук М.С., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри естрадної музики Рівненського державного гуманітарного університету.

*Рекомендовано вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 2 від 22.02.2018 р.)*

Мистецька освіта та розвиток творчої особистості : зб. наук. пр. / Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, Uniwersytet Rzeszowski wydział Muzyki, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Ін-т мистецтв. – Рівне : Волин. береги, 2018. – Вип. 4. – 396 с.

ISBN 978-966-416-550-8

Збірник наукових праць присвячений актуальним питанням професійної підготовки фахівців мистецького напрямку. Висвітлюються сучасні методологічні підходи розвитку творчої особистості студентів, охарактеризовано особливості музично-педагогічної діяльності.

Для викладачів і студентів мистецьких навчальних закладів, науковців й працівників в галузі музичної педагогіки та мистецтвознавства.

УДК 7.071.5

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I.

Теорія і методологія мистецької освіти

<i>Бурчак І.С.</i> Діагностика сформованості ціннісних орієнтацій майбутніх керівників дитячим ансамблем спортивно-бального танцю.....	6
<i>Іванова Л.І., Іванова Т.В.</i> Особливості початкового етапу фортепіанної підготовки учнів музичних шкіл.....	13
<i>Сверлюк Л.І., Куніцька І.В.</i> Теоретичні основи формування гуманних взаємин у дитячому хоровому колективі.....	19
<i>Лужна Л.М., Радковська Л.М.</i> Робота над поліфонічними творами з учнями-піаністами ДМШ (на прикладі "Нотного зошити А. М. Бах").....	26
<i>Матвійчук А.В.</i> Роль естрадного вокального ансамблю у формуванні професійних навичок майбутніх вчителів музичного мистецтва.....	32
<i>Наулік Н.В.</i> Розвиток навчального інтересу учнів-початківців в класі фортепіано.....	38
<i>Никон О.К., Остапчук М.М.</i> Формування мотивації вдосконалення виконавських навичок у самостійній роботі студентів.....	45
<i>Павлішин Н.В.</i> Музичний розвиток підлітків в умовах інтеграції мистецтв.....	53
<i>Пальоха О.А.</i> Роль задатків і здібностей у професійній музичній діяльності.....	60
<i>Піддубник В.Г., Якимчук С.Н.</i> Проблеми концертного хвилювання співаків творчого колективу.....	68
<i>Прокопович Т.Ю.</i> Педагогіка музична і музейна: сучасні тенденції взаємодії.....	74
<i>Сверлюк Я.В.</i> Методологічні підходи професійної підготовки диригента оркестрового колективу.....	80
<i>Симончук Т.Д.</i> Роль естрадної пісні у формуванні вокальної культури підлітків.....	89
<i>Радковська Л.М., Цибульська С.Ю.</i> Використання новітніх технологій на уроках музичного мистецтва в ЗОШ.....	95
<i>Тетєнєва Н.О.</i> Форми та методи розвитку музичних здібностей на уроках сольфеджіо в ДМШ.....	101
<i>Турчин Г.П.</i> Художні завдання диригента оркестру в роботі над музично-виразовими засобами.....	107
<i>Ужинський М.Ю., Капітанець Л.М.</i> Студія електронної музики як творча майстерня музиканта-інструменталіста.....	117
<i>Фарина Н.П.</i> Концертно-виконавська діяльність студентів-вокалістів: педагогічний аспект.....	124
<i>Федачко І.Б.</i> Еволюція педагогічних поглядів на процес роботи над музичним твором.....	131
<i>Хуан Ханьцзе.</i> Педагогічні умови формування готовності майбутнього вчителя музики до сценічного партнерства.....	138
<i>Цюлюпа С.Д., Цюлюпа Н.Л.</i> Педагогічні принципи викладання фахових дисциплін зі спеціальності "Музичне мистецтво".....	144

РОЗДІЛ II.

Сучасні виміри мистецтвознавства

<i>Miroslaw Dymon. Kształtowanie zainteresowań i umiejętności muzycznych dzieci i młodzieży w środowisku szkolnym</i>	151
<i>Блищук Н.В. Творча майстерність піаніста-концертмейстера дитячого хору</i>	164
<i>Буцяк В.І., Турко Н.С. Культурологічні засади появи та функціонування музичних інструментів</i>	170
<i>Власюк О.П. Спадщина українського мистецтва в історичній ретроспективі</i>	178
<i>Трачук Л.Д., Гаврилюк С.В. Тульчинське училище культури в мистецькому житті Поділля</i>	189
<i>Галаган В. Технологічні основи колективного виконавства</i>	195
<i>Дзвінка Р.І. Творчий доробок Михайла Тимофіїва в контексті еволюції сопілкового виконавства</i>	204
<i>Димченко С.С. Проблеми становлення та розвитку диригентського мистецтва: здобутки і перспективи</i>	210
<i>Krous O.P., Pryt K.O. Folklor of Volyn Polissya as an important factor of formation of national self-identity of future music teachers</i>	220
<i>Крусь О.П. Регіональний музичний фольклор – інтегральна частка духовної скарбниці нації</i>	226
<i>Островська Г.Б. Творчий портрет Лідії Сергіївни Костянець</i>	232
<i>Петричук О.В. Історико-культурні передумови формування специфікацій стилю в музиці</i>	241
<i>Симончук І.А. Даюк Ж.Ю. Артистично-театральні аспекти виконавського мистецтва у творчості провідних українських баяністів</i>	248
<i>Сташук О.А. Творчо-педагогічний феномен Олександра Панасовича Довгалока</i>	254
<i>Столярчук Б.Й. Збирач народних пісень Рівненщини Петро Степанюк</i>	262
<i>Ускова А. Обряд випікання весільного короваю у селі Колом'є Славутського району Хмельницької області</i>	266
<i>Филичук М.С. Бас-гітара в культурно-мистецькому просторі: генеза, розвиток, сучасний стан</i>	275
<i>Франчук Д. Історія та народнопісенна творчість села Самчики (Старокостянтинівського району Хмельницької області)</i>	283
<i>Цапун Р.В. Українська традиція святкування масниці та відтворення обрядодій в студентському середовищі</i>	293
<i>Черніско В.А. Творчий доробок Євгенії Родзь через призму історії та спадкоємності</i>	299
<i>Шереток Р.М. Мистецьке наповнення інтер'єру культових споруд ордену кармелітів на Волині (за матеріалами праць Т. Стецького і Я. Гіжицького)</i>	306
<i>Шихова Г.І. Зародження та розвиток української музичної освіти у XVI-XIX ст.</i>	314
<i>Радковська Л.М., Яцук І.І. Сучасна бандура: новий статус академічного і професійного інструменту</i>	320

РОЗДІЛ III.

Методика музичного навчання і виховання

<i>Кардаш (Гергелюк) В.В.</i> Розвиток емоційної сфери дітей з особливими потребами засобами музичного мистецтва	325
<i>Грабик Н.В.</i> Методи творчого самовираження учнів у вокально-хоровій роботі загальноосвітніх навчальних закладів	329
<i>Гумінська О.О.</i> Науково-методичні засади самовираження учнів у музичній діяльності	334
<i>Гурин А.В.</i> Інструментальне музикування на уроках музичного мистецтва в загальноосвітньому навчальному закладі	338
<i>Карманюк Ю.В., Григорчук І.С.</i> Музичний фольклор в системі засобів музичного виховання молодших школярів	345
<i>Клець Т.</i> Розвиток техніки диригування у студентів музично-педагогічних спеціальностей	350
<i>Крет М.В.</i> Музика та її морально-виховні функції у процесі становлення особистості	357
<i>Лукащук О.І.</i> Роль мистецтва у професійному становленні майбутнього вчителя музики	362
<i>Крижановська Т.І., Оксенчук Д.Ю.</i> Розвиток виконавської культури учня-баяніста за методикою Петра Серотюка	370
<i>Пастушенко Л.А.</i> Принципи і підходи виховання естетичних смаків майбутніх учителів музичного мистецтва	379
<i>Пастушенко А.С., Гарбуз Т.В.</i> Вища школа в системі національно-патріотичного виховання молоді на кращих зразках народної пісенної творчості	386
Про авторів	393

5. Колоней В.А. Пластичность как жанровое начало в исполнительстве // Музыкальная культура: история и современность. Сборник статей. – Донецк: ДГК, 1997. – С. 81-86.

6. Ергиев И.Д. Модернакордеон как новое явление исполнительского искусства // Музичне мистецтво і культура. Науковий вісник. – Вип. 3. – Одеса: Астропринт, 2002. – С. 346-356.

5. Мирек А.М. Из истории аккордеона и баяна. – М.: Музыка, 1967. – 195 с.

7. Островский А. Творческая задача композитора // Вопросы музыкального исполнительского искусства. Вып.4. – М.: Музыка, 1967. – С. 2-21.

УДК7.071.1(092)

Сташук О.А.

ТВОРЧО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН ОЛЕКСАНДРА ПАНАСОВИЧА ДОВГАЛЮКА

Анотація. У статті зроблена спроба аналізу та узагальнення окремих аспектів діяльності художника-педагога Олександра Довгалюка щодо художньо-естетичного виховання дітей. Розглянуто найбільш важливі форми та методи роботи на заняттях з образотворчого мистецтва.

Ключові слова: художньо-естетичне виховання, мистецько-педагогічна спадщина, художня освіта, дитяча творчість.

Аннотация. В статье сделана попытка анализа и обобщения отдельных аспектов деятельности художника-педагога Александра Довгалюка относительно художественно-эстетического воспитания детей. Рассмотрены наиболее важные формы и методы работы на занятиях изобразительного искусства.

Ключевые слова: художественно-эстетическое воспитание, художественно-педагогическое наследие, художественное образование, детское творчество.

Annotation. In this article was made an attempt of analysis and generalization of some aspects of artist-teacher Oleksandr Dovgaluyk's activity about art-aesthetic children's education. There were considered the most important forms and methods of working on the art classes.

Keywords: art-aesthetic education, artistic and pedagogical heritage, artistic education, children's creation.

Постановка проблеми. Нові соціально-економічні умови, в яких перебуває художня освіта в Україні, вимагають додаткових зусиль усього суспільства для виведення її на рівень досягнень світової цивілізації. При цьому серцевиною змісту художньо-естетичного виховання повинні залишатись національні пріоритети як вищі здобутки культури, досягнуті народом на усіх етапах його розвитку. Художньо-естетичне виховання передбачає не лише впровадження елементів естетики в усі сфери життя

(працю, побут, людські стосунки і інше), але й реалізацію загальнонародських завдань – збереження та примноження національної культурної спадщини. За сучасних умов розбудови національної школи доцільно звертатися до персоналій вітчизняних митців-педагогів, аналізувати їх творчість з новітніх позицій з метою залучення до широкого використання в художньо-естетичному вихованні дітей. Тому висвітлення окремих аспектів різнобічної діяльності ентузіаста-педагога, художника Олександра Довгалюка може стати важливим підґрунтям в вирішенні проблем дитячої художньої освіти, допоможе в розв'язанні завдань естетичного виховання на всіх етапах навчально-виховного процесу підростаючого покоління.

Метою статті є розкриття окремих аспектів творчо-педагогічного феномену Олександра Довгалюка, його значення в сучасній практиці художньої освіти та художньо-естетичного виховання.

Аналіз досліджень. В численних засобах масової інформації різних років йшлося в основному про інтенсивну педагогічну та творчо-виставкову діяльність О.П.Довгалюка, також про значні творчі успіхи дитячого колективу очолюваної ним районної художньої школи. Очевидно, відсутність належної зацікавленості до практики впровадження інновацій в дитячій художній освіті в віддалених від обласних центрів навчальних закладах спричинило відсутність ґрунтовних аналітичних досліджень діяльності відомого художника-педагога.

Виклад основного матеріалу. Діяльність Олександра Довгалюка охоплює чотири десятиліття, розпочинаючи з 1965 року. Районний центр Млинів, де жив та працював педагог, знаходиться за півсотні кілометрів від обласного центру – Рівне, на березі живописної річки Іква. За переданням, назва має походження від назви "млин", адже зручне розташування колишнього поселення давало змогу мати декілька водяних млинів [6, с.9]. Над містечком пронеслося чимало воєнних та соціальних хуртовин, не один раз зазнавало важких потрясінь внаслідок змін влади. Усе ж місцеві жителі старанно зберігають свою історію, незабутні і славні сторінки Млинова.

Для того, щоб витворити більш детальну картину творчо-педагогічного феномену Олександра Довгалюка, доцільно коротко зупинитися на окремих соціально-історичних аспектах його життєдіяльності.

На початку 60-х років по усій країні відбувалася розбудова та інтенсифікація господарства, усе ж, разом з іншими галузями, поступово утверджувалися й мистецькі напрями в освіті. Усе активніше жителі переважно міст та містечок прагнули залучати до прекрасного своїх дітей. Не залишився осторонь таких процесів і районний центр Млинів, де в 1963 році розпочала працювати районна музична школа, а згодом, при районному Будинку піонерів – гурток любителів образотворчого мистецтва. Діти з Млинова та навколишніх сіл отримали можливість навчатися гри на музичних інструментах, вчитись малювати, різьбити, виліплювати. На ту

пору такі починання були далеко не повсюдними, вони викликали неабиякий інтерес та зацікавлення.

1965 року Олександр Панасович Довгалюк, молодий випускник Яворівського училища художньої різьби по дереву, що у Львівській області, прибув у Млинів. Робота у Млинівській середній школі не задовольняла молодого вчителя, сповненого творчої енергії і завзяття, тому багато часу віддавав заняттям у гуртку образотворчого мистецтва. Згодом, у 1967 році він організував гурток різьби по дереву. Коли кількість бажаючих дітей займатися малюванням і різьбленням зросла, гурток став функціонувати як "студія юних художників". Завершивши навчання на художньо-графічному факультеті Одеського державного педагогічного інституту ім. К.Д.Ушинського, із притаманною йому енергією віддавсялюбимій роботі – навчанню дітей образотворчому мистецтву.

Організація та функціонування дитячого гуртково-студійного навчання кінця 1960-х – початку 1970-х років можна вважати початковим періодом творчо-педагогічної діяльності Олександра Довгалюка. Студія юних художників функціонувала до 1975 року, студійці вивчали основи образотворчого мистецтва, малювали з натури, з пам'яті, створювали живописні та графічні композиції. Багато з них захоплювалось ліпленням, ліногравюрою, різьбленням по дереву, іншими видами образотворчої діяльності. У місцевій пресі з'явилися перші публікації про успіхи юних художників, про талановитого керівника студії. За роки функціонування згідно записів у студійних журналах тих років в судії навчалось 64 учні. Серед перших випускників – відомі нині педагоги, діячі науки, культури та мистецтва, які працюють в Україні та за її межами. Серед них – Олександр Чижевський, Заслужений архітектор України (Київ), Олег Тишук, художник-графік, кандидат мистецтвознавства (Львів), Євгенія Троцька, художник-живописець, вчитель (Дубно), архітектори Сергій Музика (Київ), Микола Князь (Львів), Віктор Мединський (Житомир), Юрій Дячок (Тернопіль), Михайло Солованюк (Вінниця), Юрій Скоропадський (Ужгород), художник-графік Віталій Вальчун, та багато інших. Серед перших учнів студії – автор даної статті, якому також довелося отримати перші справжні уроки з образотворчого мистецтва під керівництвом Олександра Панасовича Довгалюка. Уроки, які запам'яталися на усе життя, які виявились визначальними у виборі професії та подальшої життєвої долі.

28 серпня 1973 року в обласній газеті "Червоний прапор" видрукувано статтю, у якій йдеться про успіхи учнів млинівської студії образотворчого мистецтва [7]. У Млинові та й по всьому району вперше проводились дитячі художні виставки, жителі отримали можливість їх відвідати. Стенди з акуратно вивішеними академічними рисунками, живописними етюдами, тематичними декоративними композиціями і вишуканими скульптурками людей, тварин, – усе це відбувалося вперше, воно викликало подив та захоплення. Але одночасно було й нерозуміння,

неприйняття, бюрократичні перешкоди й заперечення, які доводилось долати завдяки невтомній праці та рішучості керівника.

Не задовольняючись успіхами, Олександр Панасович виношує мрію про створення художньої школи як регіонального мистецького осередку, важливого центру художньо-естетичного виховання, де діти могли б не лише знайомитися з основами образотворчої грамоти, а й отримувати початкову художню освіту. Завдання було сміливим та амбітним, ідея відкриття художньої школи в районному центрі не сприймалася належним чином. Подолання бюрократичних перешкод ініціював особисто автор ідеї, саме він взявся вирішувати усі необхідні завдання. Тут важливо підкреслити здатність та уміння педагога-новатора заглянути у майбутнє, відчувати важливість та необхідність створення такого закладу у районному центрі, також переконати у цьому державні органи влади. Зрештою, 29 травня 1975 року виконком Млинівської районної Ради депутатів трудящих приймає рішення №172 "Про відкриття в смт Млинів дитячої художньої школи" [2] в зв'язку з "великою кількістю бажаючих вчитись образотворчому мистецтву, що не може задовольнити існуюча художня студія при районному Будинку піонерів" [2]. В даному рішенні зазначалося про порушення клопотання перед Міністерством культури УРСР та перед обласним управлінням культури про відкриття в селищі міського типу Млинів дитячої художньої школи. Вказувалось також на необхідність виділення приміщення (по вулиці Зарічній, №14), про забезпечення педагогічними кадрами та обладнанням.

Після прийняття відповідних рішень у Млинівській районній газеті "Зоря" з'явилося оголошення про відкриття художньої школи [3], і 1975 року було здійснено перший набір на навчання.

Педагогічний колектив художньої школи представляли Світлана Продан, Галина Білик, Олександр Довгалюк, який означив мету і завдання школи наступним чином: "Художня школа ставить за мету дати дітям загальну художню освіту, виховувати їх естетично, навчати правильно виконувати рисунок, живопис, скульптуру, а також готувати найбільш здібних до вступу в художні навчальні заклади..." [5]. Для кожної вікової групи були розроблені окремі плани роботи, визначались найбільш ефективні форми і методи навчання. Основним і найбільш цінним у цьому є прагнення педагогів не лише навчати дітей основам реалістичного мистецтва, а й вчити відтворювати у творчих роботах власні відчуття, безпосереднє, особисте розуміння світу. Невеликий педагогічний колектив під керівництвом Олександра Панасовича уміло розвивав творчі здібності своїх вихованців, виховував у них естетичні смаки, навчав розуміти прекрасне, навчав творити.

В перший рік функціонування в школі навчалось 50 дітей. З самого початку Олександр Панасович сформулював важливе завдання – створити оптимальні умови для навчання дітей образотворчому мистецтву, для встановлення творчої та цілком добродушної морально-психологічної атмосфери у відношеннях між учителем і учнем. Таке непросте завдання під

силу лише активній, творчій і неординарній особистості, а його виконання виявилось важливим підґрунтям успішного функціонування школи. Учні відразу ж відчували поважливе ставлення до себе із сторони педагогів, зацікавлювались, старалися виконувати усі завдання вчасно та успішно. Поступово приходило утвердження та визнання, відзначались перші кращі учні – Микола Єфімчук, Володимир Галабурда, Михайло Солованюк, Світлана Король, Олена Гуч, Віктор Мединський та багато інших. Педагоги зустрічали дітей з розумінням, прагнули відразу ж вселити упевненість в творчих задатках, орієнтували на творче майбутнє.

Усе це було початком, чимало ще приходилось доопрацьовувати, вирішувати невідкладні фінансові та матеріальні проблеми. Потребував капітального ремонту будинок, у якому знаходилась художня школа (побудований у 30-х роках громадою церковної общини), необхідно було поповнювати матеріально-технічну базу школи, змінювався та утверджувався педагогічний колектив. Усе ж в навчальному процесі викладачі прагнули використовувати як класичні, так і новітні методи навчання, складалися свої традиції, з кожним наступним роком проходилися виставки-звіти учнів та викладачів, які влаштовувалися у школах, на підприємствах. Налагоджувалися зв'язки з іншими художніми школами – Ровенською, Луцькою та Староконстантинівською (Хмельницька область). Традиційними стали і екскурсії у Львівську картинну галерею, її філіал у місті Олеську, також у художній відділ Луцького краєзнавчого музею. Усе це збагачувало учнів, дозволяло краще розвивати естетичні смаки та уподобання. Директор Олександр Панасович Довгальок постійно у клопотах, пов'язаних з благоустроєм школи, влаштуванням чергової виставки, організацією наступної екскурсії. Серед учнів і колег користувався великим авторитетом, утверджував незмінне правило: заняття образотворчим мистецтвом має збагачувати людину, виховувати морально і духовно, допомагати пізнавати красу у навколишньому світі та бачити незвичайне у звичайному. Багато працював творчо, створював портрети відомих земляків, любив пейзажі, натюрморти.

Навчально-естетичний та пізнавально-художній вектори діяльності школи призводили до її утвердження як важливого мистецько-просвітницького центру в регіоні. Школа ставала відомою та знаною, з кожним роком збільшувалася кількість дітей, які виявляють бажання навчатися в художній школі. З року в рік зростала творча майстерність, збільшувалася кількість учасників-переможців різноманітних творчих конкурсів та олімпіад, про що свідчать повідомлення відомих на той час періодичних видань. В архіві школи зберігаються листи з редакцій журналів "Юный художник", "Пионер", газет "Юный ленинец", "Зірка", телестудії "Орля" та інших, у яких повідомлялося про участь учнів Млинівської художньої школи в конкурсах, програмах, виставках не лише загальноукраїнського, а й всесоюзного масштабу. Так, на виставці дитячої художньої творчості, яка

проходила у Ровенському художньому салоні в 1982 році, було представлено чималу кількість робіт учнів Млинівської художньої школи. Обласна газета "Червоний прапор" опублікувала статтю мистецтвознавця В.Кареві, яка дала таку характеристику даній виставці: "Неочікуваним і красивим колоритом, дитячою безпосередністю відзначаються роботи юних любителів пензля з Млинівської художньої школи. Усе дуже емоційне і наповнене глибоким змістом" [4]. Юні художники із Млинова були постійними учасниками багатьох обласних та республіканських художніх виставок у Кривому Розі, Миколаєві, Луцьку, багатьох інших містах України.

З ініціативи О.Довгалюка 1981 року на підставі рішення секретаріату правління Спілки художників УРСР художній школі Млинова передано 47 живописних творів образотворчого мистецтва відомих українських митців. Поява у майстернях художньої школи творів такого рівня сприяло більш ефективному навчанню учнів, їх естетичному вихованню в цілому. Налагоджена творча співпраця з відомими художниками Р.М.Звягінцевим, В.І.Тищенком та іншими, які неодноразово були гостями в учнів художньої школи, часто ставали добрими порадиниками. Усе це збагачувало естетично, сприяло народженню нових ідей, творчих задумів.

За перші 10 років функціонування художньої школи було зареєстровано 138 випускників, із них 40 уже закінчили або ж продовжували навчання на відділах образотворчого мистецтва та архітектури середніх і вищих навчальних закладів. Створення та становлення художньої школи в першому десятиріччі її функціонування відбувалося внаслідок невтомної праці та творчого ентузіазму її засновника та директора О.П.Довгалюка. Школа стала важливим художньо-просвітницьким центром вивчення та пропагування образотворчого мистецтва, дитячої художньої освіти, а в загальнокультурному житті Млинова і району зайняла одне з провідних місць.

Важлива роль в становленні та утвердженні художньої школи перших років її функціонування належала також педагогічному колективу. Так, наприклад, вчителі школи Євгенія Троцька та Віктор Пясецький, випускники школи, прагнули постійно впроваджувати нові форми і методи роботи з дітьми, всіляко вдосконалювати і поліпшувати навчальний процес. Вдалося суттєво зміцнити матеріальну базу, виокремити скульптурний клас, інші допоміжні приміщення школи. Постійні турботи директора школи Олександра Панасовича з поліпшення загального облаштування, активність та цілеспрямованість педагогічного колективу дозволяють стабільно проводити важливі культурно-естетичні заходи не лише у районі, а і далеко за його межами. Окрім районного центру і окремих навколишніх сіл району, де постійно влаштовувалися виставки, творчі роботи учнів демонструвалися на обласних та республіканських художніх виставках дитячої творчості. Роботи юних митців із Млинова демонструвалися по Центральному телебаченню у популярній передачі "В кожному рисунку – сонце", окремі роботи потрапили на Всесоюзну виставку дитячої творчості в Кремлів-

ському Палаці з'їздів у Москві. Творчі роботи учнів школи експонувалися і на міжнародних конкурсах дитячого малюнку, які проходили у Польщі, Чехословаччині, Болгарії. Редакція журналу "Болгария", міжнародний Центр "Знамя мира" нагородили грамотами 18 учнів Млинівської художньої школи. Троє юних художників з Млинова стають переможцями Міжнародного конкурсу юних художників у чеському місті Лідіце, у якому брали участь представники із 71 країни.

Можна продовжувати список творчих досягнень учнів школи, та варто пам'ятати: за усім цим стоїть особистість Олександра Панасовича Довгалюка – талановитого художника, здібного організатора, керівника, вдумливого педагога. Він знаходив натхнення у творчому спілкуванні з дітьми, в їх художній творчості, вважав, що "...дитяча художня творчість повною мірою характеризується безпосередністю та правдивістю, а казковість, умовність та декоративність надають особливої ваги та значимості створеним художнім образам. Важливо лише достукатися до дитячих сердець, змусити їх "відгукнутися" власним творчим відчуттям та створенням художнього образу, – такі завдання в дитячій художній освіті вважаю пріоритетними, визначальними" [З слів О.Довгалюка]. Колектив художньої школи невпинно працював над тим, щоб навчати дітей мислити творчо, відчувати красу, передавати її у художніх образах.

В результаті таких підходів творчі потенціали учнів художньої школи розкривалися та збагачувалися, невідомий та загадковий світ мистецтва ставав близьким та привабливим, а любов до образотворчого мистецтва залишалася на усе життя. Про це свідчать презентації творчих здобутків випускників художньої школи, які влаштовувалися кожного року. Так, наприклад, у виставці 1986 року приймало участь чимало молодих художників-випускників школи. Живопис Ніни Августіної, Віталія Вальчуна, Євгенії Троцької, Миколи Єфімчука, Ігоря Яковчука, Емілії Ткачук, графіка Сергія Музики, Олега Тищука, Володимира Пясецького і багатьох інших викликало захоплення, зацікавлення, було сприйняте як важливе культурно-мистецьке явище. Подібною була й звітна виставка художньої школи в наступному році, і знову засвідчила про професійний ріст її учасників. З року в рік усе більше та вагомніше розкривається творчий потенціал школи, утверджується професійний статус, зростає популярність.

За 25 років свого існування школа мала 388 випускників, кожен п'ятий з них закінчив вищий чи середній художній учбовий заклад, значна частина випускників досягли високих творчих та фахових досягнень. На жаль, до 30-річного ювілею школи Олександр Панасович Довгалюк не дожив, внаслідок важкої хвороби його серце зупинилося 5 червня 2005 року. З великою вдячністю та шанобою його згадують сотні випускників, колег, однодумців. Творча енергія, надзвичайна скромність та щирість Вчителя залишилися не лише у кожній його картині, а й в пам'яті численних послідовників, учнів, також в дитячих малюнках та дитячих серцях.

І до сьогодні школа продовжує функціонувати на основі закладених Олександром Панасовичем творчо-педагогічних підвалин, які розвиває та примножує колишній випускник Юрій Олександрович Довгалюк. Активно та плідно працює і очолюваний ним педагогічний колектив школи.

Висновки. Обмежені рамки даної статті унеможливають відтворення абсолютно усіх соціально-педагогічних та історичних аспектів становлення і функціонування художньої школи, а також і творчо-педагогічної діяльності Олександра Довгалюка. Вважаємо, наведені факти в цілому відкривають значущість та важливість непересічної особистості художника-педагога. У чому ж полягає феномен його діяльності?

Для становлення та подальшого розвитку дитячої художньої освіти в регіоні Олександр Довгалюк став тим педагогом, професійна майстерність та креативність якого забезпечували розв'язання завдань естетичного виховання на усіх етапах навчально-виховного процесу. З моменту прибуття у Млинів і до кінця свого життя йому вдалося залучити до творчості сотні дітей, які вчилися розуміти і любити непросту мову мистецтва, знаходити своє професійне покликання, а Млинівська дитяча художня школа стала званою та відомою не лише в Україні, а й далеко за її межами.

Без утвердження індивідуальності педагога як загальнозначущої і цінної для суспільства, його оригінальної творчої особистості, яка здатна тонко реагувати не лише на великі, епохальні явища, а і на найтонші, ледь уловимі відголоски душі дитини, підлітка, юнака, – немає сенсу сподіватися на значні успіхи [1, 36.]. Лише неординарній творчій особистості під силу "перетворювати" дійсність, вносити суттєві "корективи" в процеси виховання та освіти. Таким був Олександр Панасович Довгалюк – педагог, митець, наділений особливими навичками, оригінальним світобаченням, який разом із своїми учнями, колегами, батьками дітей, а також своєю мистецько-творчою діяльністю створив важливий мистецький "осередок" навколо себе і, таким чином, за допомогою мови мистецтва впливав на різноманітні сторони життя суспільства. Тому його діяльність цілком відповідає сучасній "моделі" митця, вчителя, діяча творчо-професійної освітньої галузі.

Вважаємо, більш поглиблене вивчення творчо-педагогічного досвіду О.П.Довгалюка, без сумніву, може бути корисним та важливим в практиці творчо-мистецької діяльності вітчизняної художньо-освітньої галузі.

Література:

1. Алексеева Т. Духовність у системі морального, естетичного та патріотичного виховання українського народу: Мистецтво у духовному відродженні України: традиції, новачі і перспективи. Збірник матеріалів. – Рівне: Волинські обереги, 2004.

2. ДАРО: ф.279, -оп.1, – спр. 410 (Протоколи засідань виконкому районної Ради депутатів трудящих. – Від 29 травня 1975 року до 30 червня 1975 року). – Арк. 24.

3. "Зоря", №38 від 3.06.1975 р.
  4. Експонують юні художники/"Червоний прапор", №36 від 2.07.1982 р.
  5. Світ очима дітей // "Зоря", №36 від 12.10.1976 р.
  6. Цимбалюк Є.П. Млинівщина на межі тисячоліть: Фрагменти літопису від давнини до сьогодення. – Луцьк, Волинська обласна друкарня, 2001. – 208 с.
  7. "Червоний прапор", №42 від 28.09.1973 р.
-

УДК 398 – 051 = 161. 2 (092)

Столярчук Б.Й.

ЗБИРАЧ НАРОДНИХ ПІСЕНЬ РІВНЕНЩИНИ ПЕТРО СТЕПАНЮК

Анотація. У статті розглядається роль народної пісні у дослідженні і виконанні відомого на Поліссі фольклориста і композитора Петра Наумовича Степанюка, який зробив значний внесок у її популяризацію і збереження в репертуарі аматорських колективів нашого краю.

Ключові слова: пісня, село, культура, Полісся, культурне надбання.

Анотация. В статье рассматривается роль народной песни в исследовании и исполнении известного на Полесье фольклориста и композитора Петра Наумовича Степанюка, который внес значительный вклад в ее популяризацию и сохранение в репертуаре любительских коллективов нашего края.

Ключевые слова: песня, село, культура, Полесье, культурное достояние.

Annotation. The article is dedicated to the role of the folk song in the research and performance by a well-known in Polissia folk artist and composer Petro Naumovych Stepaniuk who has made a great contribution to popularisation and preservation of the folk song in repertoires of amateur singing groups of our region.

Keywords: song, village, culture, Polissia, cultural heritage.

Постановка проблеми. Висвітлити роль і значення відомого фольклориста і виконавця народної традиції Дубровиччини, митця, який залишив для нас у спадок маловідомі пісні.

Мета статті – збереження традицій народного виконавства на сучасному етапі, що є важливою складовою музичної культури нашого народу і постійно привертає увагу до себе фольклористів, композиторів, етнографів.

Виклад основного матеріалу. Пісня для Петра Степанюка стала його щасливою долею. Без неї він не міг уявити свого життя, вона гойдала його у своїх долонях, виколисувала ніжністю і неповторністю. Вперше Петро Степанюк почув народні пісні від своєї мами Юхими у с. Луко Володимирецького району, де митець народився 10 серпня 1927 року. Звідси вона і повела його у широкий світ народного мистецтва, з яким

Наукове видання

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 4

Відповідальні за випуск
Сверлюк Ярослав Васильович
Шевчук Степан Іванович

Технічний редактор
Віталій Власюк

*Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів,
висвітлені у збірнику.
За достовірність фактів, точність цитат та можливі помилки
повну відповідальність несуть автори опублікованих матеріалів.*

Підписано до друку 23.03.2017 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсет.
Гарнітура «Times». Друк офсет. Ум. друк. арк. 23,02. Наклад 100 пр. Зам. 18.
Видавництво «Волинські обереги».
33028 м. Рівне, вул. 16 Липня, 38; тел./факс: (0362) 62-03-97;
e-mail: oberegi97@ukr.net

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ДК № 270 від 07.12.2000 р.

Надруковано у друкарні видавництва «Волинські обереги».